

El guardià de Brussel·les

Els països de la zona euro cada vegada van més a la deriva i no es pot descartar la possibilitat de fallida d'algun estat membre. Els euròcrates volen assegurar el futur de la unió monetària amb condicions rigoroses i una política econòmica comuna.

Durant molt de temps homes com Wilhelm Nöllig, ex-conseller del banc central alemany, i Wilhelm Hankel, professor d'economia crític amb l'euro, han estat lluny del punt de mira. Els anys 90 van lluitar contra la introducció de l'euro i, fins i tot, van arribar a telefonar al Tribunal Constitucional alemany per evitar la introducció de la nova moneda única. No va servir de res.

Actualment els tornen a fer preguntes i les tesis dels vells crítics de l'euro són més actuals que mai. Tal com afirmaven aleshores els escèptics, Europa no era prou madura per a una unió monetària? Eren massa grans les diferències i els polítics massa dèbils per a garantir una trajectòria de canvi estricta i estable dins la Unió Europea?

“En realitat l'euro s'hauria de dir Ícar”, proposà aleshores Hankel, mordaç. Va profetitzar que la moneda tindria el mateix destí que l'heroi de la mitologia grega, que va pagar amb la mort el somni de volar.

Ja s'ha acabat el vol de l'euro per les afores? Les notícies són inquietants, parlen d'agitació de mercats financers i de discussions acalorades a les capitals europees, a més de les discussions a Frankfurt, seu del Banc Central Europeu (BCE).

Aquestes darreres setmanes Brussel·les ha fet passar per l'adreçador el govern d'Atenes: Grècia ha d'estalviar dràsticament sota la supervisió de la UE i perdrà, per tant, part de la seua sobirania. Abans d'això, però, es van augmentar dràsticament les primes de risc per als bons grecs: el país ha de pagar augmentos cada vegada més elevats.

Per a uns altres països de la zona euro, com ara Portugal o l'estat espanyol, contraure deutes resulta com més va més car. Als mercats es contemplen amb desconfiança sobretot els països del sud del club de l'euro; els especuladors aposten que els bons d'aquests països continuaran caient i que al final no podran demanar més diners: no queda descartada la possible fallida d'algun estat.

“Ens trobem en un punt en què és possible de ferir de mort països concrets disminuint el grau de la seua solvència i boicotant els bons de l'estat”, alerta Nöllig.

Com cal que reaccionen els països? Com poden ajudar els més dèbils sense posar-se en perill ni posar en perill la moneda comuna? I com poden garantir que, en endavant, els països de la zona euro no es desenvolupen econòmicament cadascú a la seua i forcen d'aquesta manera la dissolució de la unió monetària?

No es poden quedar plegats de braços. Tenint en compte l'endeutament de Grècia, Portugal, Espanya i Irlanda, la zona monetària comuna amenaça de transformar-se d'un “destí comú en una responsabilitat comuna”, comenta Nöllig.

Per tant, no fou cap sessió rutinària la reunió dels ministres d'Economia i Finances dels setze estats membres de la Unió Monetària a Brussel·les: la Comissió Europea vol assignar a cada país unes tasques que hauran de complir els anys vinents. Perquè la culpa de la misèria de l'euro, segons la Comissió, no és de Grècia. Els experts del comissari europeu d'Afers Econòmics i Moneta-

Protestes a Atenes contra les mesures

ris, Joaquín Almunia, es lamenten que gairebé cada país de la zona de l'euro posa en perill la cohesió i l'estabilitat de la moneda única. Fa poc que van escriure en un peritatge que “la combinació d'una menor competitivitat i l'acumulació excessiva de deute públic és inquietant”. Afirment que si els països no poden controlar els seus problemes la “cohesió de la moneda única perillarà”.

Els experts han aclarit que els desenvolupaments econòmics diferents a la zona euro són la causa de les forces centrífugues, però també ho és la manca de coordinació política. La Comissió afirma que durant els més de deu anys que han passat des de la introducció de l'euro s'ha demostrat que no n'hi ha prou de controlar la gestió dels pressupostos dels països de la zona de l'euro.

d'estalvi. "És possible ferir de mort països concrets disminuint-ne la solvència."

És a dir, el pacte d'estabilitat no funciona. Els països membres haurien d'haver coordinat millor les mesures de les polítiques financeres i econòmiques.

Això, exactament, afirmaven els euroescèptics des del primer moment: una moneda comuna no pot funcionar a llarg termini sense una política econòmica i financera comuna. Els governs que, en aquell moment, van topar amb aquestes objeccions no estaven disposats a renunciar a més sobirania pròpia.

Ara, novament, els polítics han de prendre una decisió: continuen fent com fins ara –i, doncs, soscaven la capacitat de funcionament de l'euro– o cedeixen una part de les competències a Brussel·les?

Sense una política comuna, els estats, individualment, continuaran distanciant-se els uns dels altres. Abans de la

introducció de l'euro hi hagué una tasca de modificació del tipus de canvi per a reduir tensions. En una zona monetària comuna falten mecanismes d'adaptació mitjançant revaloracions o devaluacions.

Els euròcrates s'adonen, preocupats, de com divergeix considerablement la competitivitat dins la Unió. Són especialment importants les diferències entre estats com Alemanya, els Països Baixos i Finlàndia, que es destaquen per un superàvit en compte corrent, i els països amb dèficit, entre els quals es troben principalment Espanya, Portugal i Irlanda, a més de Grècia.

A partir de la introducció de l'euro, l'eficàcia de la competència dels països amb dèficit va disminuir contínuament. Durant anys, induïts a causa dels interessos baixos poc habituals a la zona eu-

ro, van viure de préstecs i van importar molt més que no van exportar.

Com que la demanda es va enfonsar de resultes de la crisi econòmica, el nou endeutament va augmentar amb molta rapidesa. L'any passat el dèficit pressupostari d'Espanya era d'un 11%, i el de Grècia gairebé arribava al 13%. Un endeutament públic tan elevat com aquest no pot resistir a llarg termini.

Aquests estats havien d'haver devaluat la moneda abans, per a pagar, d'aquesta manera, la introducció a la unió monetària; també havien d'haver abaixat el preu de les exportacions. Aquestes mesures haurien estimulat l'economia i haurien enfortit la competitivitat.

Ara s'han de sotmetre, segons la decisió de la Comissió Europea, a una cura completa. Han de sanejar els pressupos-

tos i han de millorar la competitivitat al mercat laboral i al mercat de béns simultàniament.

Les normes exigeixen sacrificis importants per a la població. S'hauran de reduir els salaris dels treballadors durant anys. Fins i tot es retallaran al servei públic. Irlanda ja ha seguit aquest camí. Grècia i Espanya ho hauran de fer de manera imminent.

A més a més, la Comissió recomana a Espanya que reestructure completament la seua economia, anteriorment en auge. Ha de reduir un sector de la construcció de dimensions exagerades i s'ha de concentrar en sectors econòmics amb una productivitat més alta.

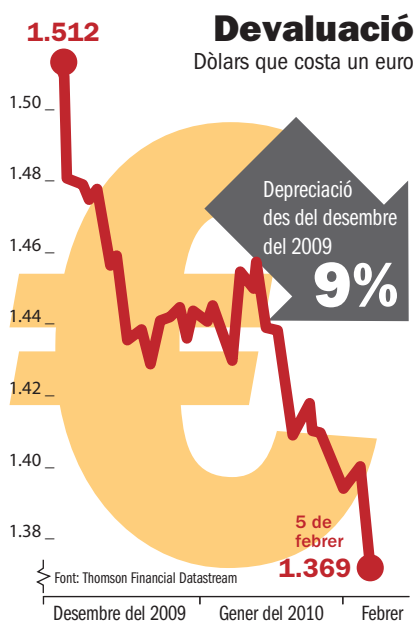
A França i a Itàlia també els han assignat tasques especials que no havien dut a terme fins ara. Tots dos països han d'aplicar conjunts de mesures d'estalvi i flexibilitzar més el mercat laboral. França, a més a més, ha de controlar les despeses desproporcionades del seu sistema de prestacions socials.

Als països que han estat renyats creix el descontentament, però no contra la Comissió, com es podria suposar. A la picota hi ha cada vegada més sovint els països amb superàvit, amb Alemanya al capdamunt.

Els representants d'Espanya i de Portugal, sobretot, però també els de França, consideren els alemanys responsables de les seues misèries. I no són els únics que tenen aquesta opinió. "La crisi grega té arrels alemanyes", afirma, per exemple, Heiner Flassbeck, economista en cap de la UNCTAD a Ginebra. El dúmping salarial alemany ha posat els veïns en un destret.

Els funcionaris de la UE no ho expressen amb tanta duresa, però també retrauen a Alemanya que obtinga avantatges amb una política de salaris baixos a càrrec dels veïns. En comparació amb la competència d'uns altres països, les mercaderies alemanyes resulten sempre més atractives.

Com a mesura de precaució, els funcionaris del Ministeri d'Economia i Finances alemany ja han aplegat arguments que el seu cap, Wolfgang Schäuble, pot adduir en defensa del país. Segons la posició d'Alemanya, els països que travessen una crisi són els culpables de la situació en què es troben. Sembla que han viscut, durant anys, per damunt de les seues possibilitats, que han finançat

el seu auge amb préstecs. Ara, la crisi econòmica i financera posa en evidència les debilitats d'aquests països.

Alemanya també va tenir dificultats en un primer moment, quan es va crear la unió monetària europea, perquè no era competitiva en comparació amb alguns altres països membres. Amb esforç i treball va retrobar la solidesa; i amb reformes.

Els funcionaris assenyalen el fet que la República Federal d'Alemanya va flexibilitzar el mercat laboral mitjançant la llei Hartz, i també que les finances públiques es troben en condicions més estables que no abans, malgrat la crisi. Aquest és el camí que recomanen als països que estan preocupats per a sortir de la crisi. D'una altra banda, no consideren responsable el govern alemany de la moderació salarial. A Alemanya són els empresaris i els sindicalistes que negocien els salaris; no els fixa pas l'estat.

Tampoc no sembla que es puguin retraure al govern alemany els excedents d'exportació elevats. Segons aquest govern, el motiu pel qual les empreses alemanyes eren competitives no va ser la política estatal, sinó les decisions empresarials i les preferències dels consumidors de tot el món.

Quan, fa poc, es va encendre aquest debat a l'Eurogrup, Schäuble va rebre el suport de posicions molt importants. Els països situats al sud no haurien d'ésser desagraïts, recordava Jean-Claude

Trichet, president del BCE. Al cap i a la fi, els alemanys van finançar els dèficits amb el seu superàvit. Això no obstant, la Comissió també demana més canvis als alemanys. Han de reforçar les necessitats dins el país, ampliar les inversions en infraestructura i preocupar-se de proporcionar més competitivitat en el sector de serveis.

La Comissió Europea opina que la unió monetària només es pot mantenir a llarg termini si els governs fan aquestes reformes i, en endavant, acorden una política econòmica comuna.

Els experts de Schäuble també ho veuen així. Han proposat –en part també amb la intenció de tranquil·litzar els francesos– una iniciativa conjunta de França i Alemanya. Afirment que tots dos governs han de ser forts per a millorar la coordinació de la política econòmica a Europa. Sostenen que el control dels dèficits ha resultat insuficient. En endavant, aconsellen que els governs de la zona euro també se centren a combatre les diverses taxes d'inflació i intervinguen amb rapidesa quan apareguen bombolles econòmiques.

Els francesos escolten la proposta amb entusiasme. Ja fa temps que exigeixen un govern per a l'economia europea, però fins ara els alemanys rebutjaven aquesta idea.

Ha començat la reorientació, però hi seguirà cap acció? En el passat ja s'havien expressat bones intencions, malgrat que al final sempre guanyà el càlcul polític. Si no haguera estat així, com haurien aconseguit els grecs entrar a la unió monetària europea? I per què observava Brussel·les durant tant temps els moviments dels hel·lènics amb els braços plegats? Que Grècia enganyava i s'aprofitava cada any no era cap secret.

La tardor del 2004, l'Oficina Estadística de la Comissió Europea va calcular que entre l'any 2000 i el 2003 Grècia no havia acumulat nous deutes de l'1,4% al 2,0% del producte interior brut, com s'havia declarat oficialment. En realitat, els crèdits eren tres vegades més alts, entre un 3,7% i un 4,6%. Els experts de càlcul de la UE suposaren que durant els anys anteriors Atenes també havia fet balanç amb xifres falses. Efectivament, Grècia mai no havia complert els requisits per a l'adhesió a la Unió Monetària.

Però, malgrat aquesta mancança, no es va excloure Grècia de la Unió im-

El dèficit invisible

Els grecs no són benvinguts a la Rue Alphonse Weicker, a Luxemburg, que és on hi ha la seu de l'Eurostat, l'oficina estadística de la Comissió Europea. Els guardians de les xifres estan molt enutjats amb Atenes, i la major part dels problemes són "més enllà de l'esfera estadística", expliquen els informes d'investigació. Les dades importants "no es poden comprovar", o s'han reclamat però "no s'han obtingut".

Enmig d'aquest caos hel·lènic, el tracte virtuós del deute públic té prioritats. Perquè des del 1999 el tractat de Maastricht amenaça amb multes considerables si el dèficit pressupostari d'un país de la zona euro excedeix el 3% del PIB. L'endeutament de l'estat no pot superar el 60%.

Grècia no va arribar mai a les dificultats de l'endeutament total i, la majoria de vegades, tampoc no sobrepassava la norma del dèficit límit, gràcies al maquillatge tosc que aplicava als balanços. Una vegada va deixar fora del balanç despeses militars immensament elevades, en una altra milers de milions de deutes dels hospitals. Els experts de l'Eurostat sempre arribaven al mateix resultat en els càlculs: en realitat, el dèficit era quasi cada any molt per damunt del límit del 3%. A més a més, l'any 2009 es va disparar fins i tot per damunt del 12%.

Malgrat tot, els recursos enginyosos de pagament que feien servir els grecs semblen molt més descaradament enganyosos que no se sabia fins ara. "L'any 2002, per exemple, diversos bancs d'inversió oferiren productes financers complexos, amb què els estats van poder ajornar una part dels deutes", recorda una persona assabentada. Els països mediterranis van aprofitar la situació ràpidament.

De fet, a principi del 2002, els gestors dels deutes de Grècia i els astuts banquers del banc d'inversió nord-americà Goldman Sachs van arribar a un acord per a un negoci molt important. Amb les permutes financeres de divises van haver de canviar a euros deutes públics contrets en dòlars i en iens, d'un valor aproximat de 10.000 milions, durant un determinat període de temps –i després tornar-los a canviar de moneda.

Aquesta mena de transaccions són rutinàries en el finançament públic. Al cap i a la fi, els inversors d'arreu del món financen els governs europeus amb bons en iens, dòlars o francs suïssos. Tanmateix, per pagar les factures diàries necessiten euros. Anys després, s'efectua el reemborsament dels bons de nou en la moneda estrangera original.

No obstant això, en el cas de Grècia, els banquers nord-americans van crear una permuta financera molt especial amb tipus de canvi ficticis. Grècia no va obtenir el contravalor en euros dels deu milions de dòlars o iens, sinó gràcies al tipus de canvi molt més favorable d'una suma de diners molt més elevada. D'aquesta manera, Goldman Sachs va proporcionar als grecs, en secret, un crèdit suplementari d'uns mil milions de dòlars. Tanmateix, aquest crèdit suplementari camuflat com a permuta financera no apareixia a les estadístiques de deutes d'Atenes.

Les normes de notificació de l'Eurostat són insuficients a l'hora d'incloure transaccions amb derivats financers. "Amb la permuta financera es poden eludir les normes de Maastricht de manera completament legal", comenta un venedor de derivats alemany. Amb un recurs semblant i l'ajuda d'un altre banc nord-americà, sembla que fa anys que els italians també van maquillar el seu balanç de deutes.

L'any 2002 el dèficit de Grècia era de l'1,4%. Després de les comprovacions de l'Eurostat, el setembre del 2004 es va haver de corregir el valor al 3,7%. Actualment és d'un 5,2%.

En algun moment Grècia també haurà de pagar el compte del negoci de la permuta financera que havia de reduir el dèficit, en un termini aproximat entre deu anys i quinze. Goldman Sachs va guanyar una comissió d'un milió i, a més, l'any 2005 va vendre els documents de la permuta financera a un banc grec.

Els nord-americans no volen opinar sobre aquest negoci controvertit. El Ministeri d'Economia i Finances grec no va reaccionar a una interpel·lació per escrit.

Beat Balzli

diatament, ni li van imposar més sancions. En compte d'això, els europeus van discutir com es podien millorar i corregir les estadístiques. Encara que no se n'hagen obtingut gaires resultats.

El comissari europeu d'Empresa i Indústria, Günter Verheugen, recorda ben bé que durant un temps a la Comissió no es parlava del problema de Grècia. Li sembla difícil de creure que "la immensa consideració" que hom tenia envers Grècia no tinguera res a veure amb el fet que durant cinc anys hi hagueren

governat amics del partit conservador del president de la Comissió Europea, José Manuel Durão Barroso.

No va ser fins a la tardor, quan l'oposició socialista arribà al poder a les eleccions, que d'Atenes van sorgir noves xifres –i de Brussel·les noves preguntes i acusacions.

Ara s'ha llevat el poder al parlament i al govern grecs. No poden decidir cap despesa nova sense l'aprovació de la UE. Per tant, actualment és Brussel·les, i no Atenes, que controla si el programa

d'estalvi és eficaç i de quina manera ho és. Si el "control detallat i permanent" mostra que els efectes reals no es corresponen amb les xifres previstes pel pla d'estalvi, explica Almunia, els guardians de Brussel·les reclamaran mesures suplementàries. Fins i tot al Parlament Europeu corre la brama que s'enviarà a Grècia un comissari europeu amb plens poders. Ara, el xicotet país només és una espècie de protectorat europeu.

La Comissió Europea i l'Eurogrup esperen que les mesures que s'han imposat

EL TEMPS

El ministre de Finances grec, Papakonstantinou, i el governador del BCE, Trichet.

estabilitzen els mercats i que els sindicats i les associacions gregues –des de les de pagesos fins a les de taxistes– no es mobilitzen contra el descens del nivell de vida que s'ha decretat a Grècia.

El ministre d'Economia alemany, Schäuble, i el president del banc nacional alemany, Axel Weber, descarten el pagament d'ajudes econòmiques al país fracassat –en total concordança amb els tractats europeus, que prohibeixen estrictament accions semblants. El missatge és que els grecs se n'han de sortir solets.

Tanmateix, per precaució, tots dos funcionaris, juntament amb els homòlegs de més països de la zona euro, reflexionen sobre les ajudes, perquè la Unió Europea no es pot permetre la fallida d'un estat de la zona euro, ni políticament ni econòmicament.

Els experts sempre debaten les mateixes possibilitats: en primer lloc, un bo comú per als països de la zona de l'euro que es posaria a disposició de Grècia. L'avantatge per als grecs és obvi. Rebre diners els resultaria més barat que no actualment, perquè els països de la zona

euro, com a grup, han de pagar una prima de risc menor. L'inconvenient: els països amb una bona solvència, com ara Alemanya, haurien de pagar uns interessos més alts. Segons el govern alemany, aquesta possibilitat queda totalment descartada.

Una alternativa serien les ajudes creditícies bilaterals. Els estats solvents, com ara la República Federal d'Alemanya, demanarien crèdits amb condicions favorables al mercat monetari i els cedirien a Grècia. Tanmateix, els governs també s'oposen a aquesta mesura.

L'única solució que queda és que el Fons Monetari Internacional ajude Grècia a superar les dificultats creditícies. L'FMI podria vincular la seua ajuda a condicions molt més estrictes que no les de la Unió Europea. Això no obstant, el compromís amb la institució de Washington posaria en evidència tota la zona euro. Atorgaria un triomf tardà a la comunitat financera anglosaxona, que sempre ha estat molt escèptica amb l'euro.

Si les setmanes vinents Grècia no troba l'equilibri, els dirigents dels estats de la zona de l'euro poden elegir entre la pesta bubònica, el còlera i el tifus.

*Armin Mahler,
Christian Reiermann,
Wolfgang Reuter,
Hans-Jürgen Schlamp*

Traducció de Blanca Juan

Breus

“La Caixa” i Caixa Sabadell aguanten la sotragada

El 2009, Caixa Sabadell va obtenir un resultat consolidat de 28 milions d'euros, un 31,8% menys que l'any anterior. Amb tot, l'any va ser “excel·lent” per a l'entitat vallesana, perquè “malgrat que no hi ha hagut extraordinaris procedents de vendes, el motor de la caixa, el marge d'explotació, ha crescut d'un 154%”, va explicar el director general, Jordi Mestre. Caixa Sabadell va registrar una morositat del 4,73%, i preveu que el 2010 podrà arribar al 8%. Destinarà a l'obra social 6 milions d'euros.

El grup “la Caixa” va tancar l'exercici amb un benefici net atribuït de 1.510

BERTA TIANA / CAIXA SABADELL

Els directius de Caixa Sabadell van presentar els comptes de l'exercici 2009.

milions d'euros, un 16% menys que el 2008, i amb una morositat del 3,42%, si bé, com Caixa Sabadell, va destinar un gran volum de recursos a provisions. 500 milions es destinaran a l'obra social, i es manté el pressupost del 2009.

Trobada anual de l'AVE i el Cercle d'Economia

La setmana passada la plana major de l'Associació Valenciana d'Empresaris (AVE) es desplaçà fins a Barcelona per participar en la trobada anual que aquest lobby duu a terme amb el Cercle d'Economia. En aquesta ocasió, la jornada va girar a l'entorn dels reptes i oportunitats de l'eix València-Barcelona-Lió.

També la setmana passada, l'assemblea de l'AVE va fer-se sentir per reclamar als polítics, tant els de l'àmbit estatal com els de l'autonòmic, que es deixen de picabaralles i prenguen les regnes de la situació econòmica.